

Steeg van de 'meisjes'

Waar komt de naam Lombardsteeg vandaan? Waarom heeft Leiden een Schagensteeg? Wie woonde er in de Bouwelouwensteeg? Waar heeft de Spijkerboorsteeg zijn naam aan te danken? Hoeveel Molenstegen waren er vroeger in Leiden? Op deze en andere priemende vragen geeft de historische serie Langs Leidse Stegen een antwoord. Vandaag: de Koddesteeg.

Zelfs op een mooie zaterdagmiddag, als de terrassen vol zitten en je in de Donkersteeg over de hoofden kunt lopen, zijn er stegen in Leiden waar het lijkt alsof de tijd heeft stilgestaan. De Koddesteeg is zo'n steeg. Je komt er niet als je er niet ook echt moet zijn. Hij ligt op slechts enkele minuten van het gewoel van de Haarlemmerstraat en de Clarensteeg in te gaan en dan de eerste steeg aan je linkerhand te nemen. Vanaf de Clarensteeg loopt hij tot aan de Oude Vest en als je er doorheen wandelt, waan je je bijna terug in de tijd. Geen verkeer, geen geparkeerde auto's, alleen een stille, smalle steeg met kleine huisjes en een aantal andere gebouwen waaraan je een deel van de geschiedenis van de stad kunt aflezen.

In de late middeleeuwen wordt de omgeving rond deze steeg de Claes Coddebuurt genoemd, en in 1473 maakt men melding van een Philip Coddesteeg. Deze mannen, Claes Codde en Philip Codde, die mogelijk familie van elkaar waren, waren hier kennelijk in die tijd de belangrijkste bewoners. Hun achternaam kan erop wijzen dat ze door de stad waren aangesteld om de openbare orde in hun buurt te handhaven. Codde is namelijk een Middelnederlands woord dat 'knots, knuppel' betekent en dat dan verwijst naar het voornaamste attribuut waarmee ze geacht werden dat te doen. Het is hetzelfde woord dat in koddebeier zit, een ouderwets woord voor politieagent, waarvan het tweede deel van het werkwoord beieren 'zwaaien' komt. Een koddebeier is dus iemand die met een knuppel zwaait. Dat was waarschijnlijk ook wel nodig, want volgens een Leids keurboek uit 1450 was de Koddesteeg in de middeleeu-

wen een van de twee toegestane woonplaatsen van de deernen die int openbaar leven satten oftewel de publieke meisjes van de stad. De enige andere plaats waar deze beroepsgroep zich in Leiden mocht vestigen, was de Groen hazengracht.

Vanaf het eind van de zestiende eeuw komt de naam Coddesteeg, later Koddesteeg, regelmatig in de archieven voor. Zo diene de bewoners in 1590 een verzoek in om hun steeg te mogen bestraten. Verder willen ze graag een bruggetje over de binnenvestsloot naar de stadswal, de huidige Oude Vest, om daar latrines te bouwen. Hoewel van deze latrines inmiddels geen sporen meer zichtbaar zijn, heeft elke volgende eeuw wel zichtbare sporen van bouwactiviteit in de Koddesteeg achtergelaten, variërend van de zeventiende-eeuwse Marekerk, met een achteringang aan de steeg, tot het negentiende-eeuwse timmerfabriekje en het van geglazuurde tegels voorzien nieuwbouwhuis uit de jaren negentig van de vorige eeuw.

TANNEKE SCHOONHEIM

dr. Schoonheim werkt op Instituut voor Nederlandse Lexicologie in Leiden.
Reageren: tanneke.schoonheim@inl.nl

KODDESTEEG